

INFORMACE PRO PRÁVNÍ PRAXI

Střet zájmů

Zdeněk Koudelka*

Právní úprava střetu zájmů je dána především zákonem o střetu zájmů č. 238/1992 Sb. Jeho působnost se vztahuje na veřejné funkcionáře: poslance, senátory, členy vlády a vedoucí ústředních správních orgánů. Zákon zakotvuje obecnou povinnost zdržet se jednání ohrožující nestrannost ve výkonu veřejné funkce, vyjmenovává neslučitelné funkce, určuje oznamovací povinnost o určitých skutečnostech a řízení ve věci tohoto zákona.

NESLUČITELNOST FUNKCÍ

Neslučitelnost funkcí již zavádí Ústava, která stanoví vzájemnou neslučitelnost funkce poslance a senátora a dále jejich další neslučitelnost s funkcí prezidenta republiky a soudce. Ústava umožňuje stanovení dalších neslučitelných funkcí zákonem, což je využito.¹ Ze zákona je dále neslučitelná funkce poslance a senátora s funkcí v pracovním nebo služebním poměru ve správním úřadě v pozici rozhodování ve věcech státní správy, ve státním zastupitelství, soudech, armádě, policii, Vězeňské službě, Bezpečnostní a informační službě, Kanceláři prezidenta republiky, Kanceláři Poslanecké sněmovny, Kanceláři Senátu, Úřadu vlády a státních fondch. Výjimkou jsou funkce pomocného a obslužného charakteru.

Mandát poslance a senátora zaniká z ústavy ujmoutím se neslučitelné funkce. V případě, že nově zvolený poslanec nebo senátor je v pracovním nebo služebním poměru v neslučitelné funkci, tak po dobu výkonu mandátu je z dosavadního poměru uvolněn. V případě sporu, zda jde o neslučitelnou funkci rozhoduje Ústavní soud na návrh dotčeného poslance nebo senátora, příslušného předsedy komory Parlamentu nebo na návrh skupiny nejméně 20 poslanců, jde-li o poslance, či 10 senátorů, jde-li o senátora. Návrh také

může podat obecný soud v souvislosti se svou rozhodovací činností.² Ústavní soud v této věci zatím nerozhodoval.

Může se zdát, že ústavní a zákonná ustanovení o neslučitelnosti jsou poměrně jasná. Praktická politika však byla sporná. Pro soudce stanoví Ústava neslučitelnost s funkcí prezidenta, člena Parlamentu a s jakoukoliv funkcí ve veřejné správě.³ V roce 1998 byl prvním náměstkem ministra spravedlnosti jmenován ministrem Otakarem Motejlem Josef Baxa soudce Krajského soudu v Plzni. Až potud je vše v pořádku. Nově jmenovaný náměstek ministra se nevzdal funkce soudce. Zůstal jím, byl aktivně nesoudil. Pobíral plat soudce krajského soudu, který je vyšší než plat náměstka ministra, a přitom vykonával státní správu coby první náměstek ministra. Tedy působil ve významné funkci ve veřejné správě v rezortu spravedlnosti. Postoj Ministerstva spravedlnosti byl takový, že zákon umožňuje dočasné přidělení soudce k Ministerstvu spravedlnosti, aniž by ztrácel funkci.⁴ Toto zákonné ustanovení se však používalo pro přidělení soudců, kteří se podíleli jako odborníci na legislativních pracích k využití jejich zkušeností, nikoliv na přímém výkonu státní správy ve vedoucích správních funkcích. Výklad zákona je neústavní, pokud obchází ústavní zákaz spojení funkce soudce s jakoukoliv funkcí ve veřejné správě. Ústava neumožňuje obyčejnému zákonu toto pravidlo zmírnit, pouze zpřísnit. Tento stav trval po dobu vlády Miloše Zemana za období ministrů spravedlnosti Otakara Motejla (1998–2000), Pavla Rychetského (2000–01) i Jaroslava Bureše (2001–02). Předseda Krajského soudu v Plzni Jiří Šilhavý se neústavní stav pokusil řešit tím, že podal kárnou žalobu na soudce Josefa Baxu. Ministr spravedlnosti Otakar Motejl však na jaře 1999 odvolal příslušného předsedu krajského soudu a jmenoval nového, který kárnou žalobu vzal zpět. Nikdo jiný pak již nemohl kárnou zá-

* JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D., Katedra ústavního práva a politikologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

¹ Čl. 21 a 22 Ústavy Čech, Moravy a Slezska č. 1/1993 Sb.

² § 92–95 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudě.

³ Čl. 82 ods. 3 Ústavy č. 1/1993 Sb. § 74 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích umožňuje výjimku pro členství v poradních orgánech Ministerstva spravedlnosti, vlády (např. Legislativní rada), orgánů komor Parlamentu a dočasné přidělení k Ministerstvu spravedlnosti. Sporné je, zda obyčejný zákon může stanovit výjimku z ústavního zákazu bez ústavního zmocnění.

⁴ § 41 ods. 2 pís. a) zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích. Nově podle § 68 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích je to možné maximálně na dobu 1 roku.

lobu podat kromě ministra a předsedy Vrchního soudu v Praze, kteří tak však neučinili.⁵ Ústavní zásada nezávislého a nestranného soudce obsahuje i požadavek na neslučitelnost funkcí vzhledem k teorii dělby státní moci.⁶

JINÉ ZAKÁZANÉ JEDNÁNÍ

Veřejný funkcionář nesmí svého veřejného postavení využívat k získání neoprávněných výhod pro sebe nebo jinou osobu zejména nesmí:

- a) osobně jednat za sebe nebo jinou osobu vůči státu, státní nebo převážně státem spravované právnické osobě v obchodních záležitostech,
- b) odvolávat se na svou funkci ve svých soukromých záležitostech včetně jeho povolání, zaměstnání nebo podnikání. Zde ovšem nezávisle na příslušném veřejném funkcionáři materiálně rozhoduje jeho obecná známost, kdy může být posuzován a zohledňován někdo jako veřejný činitel, pokud je obecně známý, bez toho, že by se sám na svou funkci odvolával.
- c) umožnit uvedení svého jména nebo vyobrazení k reklamním účelům za úplatu nebo jiný majetkový prospěch.

V lednu 2002 vzbudilo pozornost vyobrazení předsedy Poslanecké sněmovny Václava Klause na reklamním billboardu ve Špindlerově Mlýně s lyžecmi rakouské značky Vökl. Svými politickými odpůrci byl Klaus za toto jednání kritizován. Za uvedení svého zobrazení však nepřijal Klaus žádnou odměnu, učinil tak na žádost svých přátel – podnikatelů, takže zákon neporušil. Toto reklamní uvedení předsedy Poslanecké sněmovny však kritizovala Rada pro reklamu, což je dobrovolné profesní sdružení podnikatelů v reklamě, jejíž etický kodex zakazuje používání politiků v reklamách pro podnikatelské účely.

OZNÁMENÍ

Poslanec, senátor, člen vlády a vedoucí ústředního správního úřadu musí podávat formou čteného prohlášení tato oznámení:

1. Oznámení o osobním prospěchu. Oznámení je povinen učinit při jednání ve věci, ze které by mohl mít prospěch sám, jeho manžel, druh, děti, rodiče a sourozenci. Po učinění oznámení může v předmětné věci funkcionář dále jednat a rozhodovat. Oznámení se činí ústně.

2. Oznámení o činnostech. Písemně se oznamuje podnikatelská, jiná samostatná výdělečná činnost a činnost v řídicích a dozorcích orgánech právnických osob zřízených za účelem podnikání. Výjimkou je správa vlastního majetku a činnost vědecká, pedagogická, publicistická, literární, umělecká a sportovní, nejde-li o podnikání. Dále se oznámí činnost v pracovním, služebním nebo obdobném poměru, pokud jde o jinou činnost než činnost veřejného funkcionáře. Členové vlády a vedoucí ústředních správních orgánů jsou povinni podat oznámení i za manžela, když sami mají uvedené činnosti zapovězeny. Pokud jde o členství ve statutárních orgánech a dozorcích radách právnických osob zapisovaných do obchodního rejstříku, lze tyto údaje zjistit ve veřejném obchodním rejstříku u krajských soudů nebo na internetu Ministerstva spravedlnosti.

3. Oznámení o příjmech a darech. Oznámení se činí písemně do 30. 6. následujícího roku. Uvedou se v něm jiné příjmy než z vykonávané veřejné funkce a dary, pokud převýší výši měsíčního platu z vykonávané funkce. Sporné je, zda se příjmy z výdělečné činnosti mají uvádět po odpočtu výdajů, či nikoliv. Z hlediska účelu zákona, který sleduje zveřejnění prospěchu veřejného funkcionáře, je správné uvést příjmy po odečtu výdajů. Jinak by mohl být považován za prospěch příjem z činnosti, která je ztrátová. Fakticky by tedy měl být uváděn hrubý zisk před zdaněním ve výši a výpočtu podle zákonných ustanovení o dani z příjmů fyzických osob.⁷ Sporná je i hodnota darů ve vztahu k měsíční výši platu, zda se uvádí dary, které překročí tuto výši v jednotlivém případě nebo všechny dary po překročení finanční hranice v jejich souhrnu. Veřejní funkcionáři často uvádí i drobné dárky (kravata).

4. Oznámení o nemovitém majetku. Oznámení se činí písemně do 30. 6. následujícího roku. Uvede se v něm nemovitý majetek i za manžela, a to odděleně. Údaje o nemovitém majetku lze zjistit z veřejného katastru nemovitostí, které vedou v okresech katastrální úřady a je rovněž přístupný na internetu.

⁵ § 6 ods. 2 zákona č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců. Předsedou Vrchního soudu v Praze byl Antonín Mokřý a následně 2000–2001 Jaroslav Bureš blízký spolupracovník ministra Motejla, který byl na jeho doporučení 2001 jmenován jeho nástupcem v ministerské funkci po krátkém přechodném ministrování Pavla Rychetského. Nově podle § 8 ods. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, může podat kárnou žalobu vůči kterémukoliv soudci, vedle ministra spravedlnosti, též předsedkyně Nejvyššího soudu v Brně.

⁶ Slovenský Ústavní soud již konstatoval, že funkce generálního ředitele Sekce trestního práva Ministerstva spravedlnosti je funkce ve veřejné správě, která je neslučitelná s funkcí soudce, protože objektivně odůvodňuje obavu z nedostatku jeho nestrannosti. Nález č. 14/2000 Zbierky nálezov a uznesení Ústavného soudu SR.

⁷ § 2–16 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů.

Oznámení o činnostech, příjmech a darech a o neovitém majetku se činí písemně předsedovi Senátu, s výjimkou senátorů, kteří tak činí předsedovi Poslanecké sněmovny. Předseda oznámení postoupí Mandátovému a imunitnímu výboru, kde jsou k nahlédnutí veřejnosti. Lze si z nich činit výpisy, úředně ověřená potvrzení, kopie se však nevydávají. Výbor přijímá k těmto oznámením neanonymní výhrady, které jsou k dispozici jen poslancům či senátorům.

ŘÍZENÍ

Ve věcech porušení oznamovací povinnosti lze vést řízení před Mandátovým a imunitním výborem komory, jejímž předsedovi se oznámení činí. Řízení se zahajuje na základě podnětu alespoň 10 poslanců nebo 5 senátorů. V případě střetu příslušnosti u senátora, který je člen vlády, je příslušný Mandátový a imunitní výbor Senátu. Výbor nejprve posoudí, zda podnět nasvědčuje tomu, že příslušný veřejný funkcionář jednal v rozporu se svým oznámením. Pokud obsah podnětu tomu nasvědčuje, zahájí řízení. Jinak podnět odmítne. Rozhodnutí o zahájení řízení i odmítnutí podnětu je konečné.

Výbor po zahájení řízení rozhodne zpravidla do 30 dnů. Dotčený veřejný funkcionář má právo se ve věci vyjádřit. Právo na vyjádření má rovněž vláda, pokud jde o jejího člena nebo vedoucího ústředního správního orgánu. Jednání výboru je neveřejné a mohou se jej účastnit jeho členové, členové vlády a prezident republiky, jiné osoby jen se souhlasem výboru. Všechny přítomné osoby mají povinnost mlčenlivosti.⁸ Pokud dotčený veřejný funkcionář ze své veřejné funkce odstoupí nebo se jí vzdá před hlasováním o usnesení ve věci samé, řízení se zastaví, toto rozhodnutí je konečné. Řízení se tedy zastaví jen, pokud z veřejné funkce odejde funkcionář sám aktivním jednáním, nikoliv pokud je odvolán nebo jinak funkce zanikne (skončení funkčního období). Sporné je v případě členů vlády, zda stačí pro zastavení řízení pouhé podání demise, či musí být již tato demise přijata prezidentem, což je ovšem mimo vůli člena vlády. Účelem zákona je zabránit střetu zájmu a cílem ustanovení o zastavení řízení je možnost nabídnout dotčenému funkcionáři dobrovolným odchodem věc řešit a vyhnout se tak rozhodnutí ve věci samé. Účelů zákona však dosaženo bude, neboť provinivší se funkcionář přestane funkcí vykonávat. Z tohoto pohledu má být zastaveno řízení u člena vlády nikoliv po podání demise, ale až po přijetí této demise prezidentem republiky. Pokud Mandátový a imunitní výbor Poslanecké sněmovny neskončí řízení do skončení volebního období Poslanecké sněmovny,

tak nově ustavený Mandátový a imunitní výbor zvolené Poslanecké sněmovny nemůže v řízení pokračovat, a to musí proběhnout od samého počátku. V případě Senátu a jeho Mandátového a imunitního výboru jako stálých a jen postupně obměňovaných orgánů řízení pokračuje po částečných volbách do Senátu a případně obměně jeho Mandátového a imunitního výboru.

Na závěr řízení Mandátový a imunitní výbor hlásuje o návrhu usnesení, zda veřejný funkcionář jednal v rozporu se svým čestným prohlášením a v čem je podstata tohoto jednání. Usnesení o rozporném jednání musí být přijato tří pětinovou většinou všech členů výboru, jinak platí, že se podnět proti funkcionáři zamítá. Rozhodnutí je konečné a doručuje se veřejnému funkcionáři, podavateli podnětu a předsedovi příslušné parlamentní komory. Ten rozhodnutí oznámí na nejbližší schůzi komory. Sankce za porušení oznamovací povinnosti je tedy pouze zveřejnění skutečnosti, svou povahou jde o sankci spíše morální. Žádné jiné následky pro dotčeného funkcionáře nevznikají. Pokud jde o jmenovanou funkci, měla by osoba, která dotčeného funkcionáře jmenovala, přistoupit k jeho odvolání. Zákonná či ústavní povinnost to však není. Poslanec ani senátor nemohou být z důvodu porušení oznamovací povinnosti zbaveni mandátu.

BEZPLATNOST NĚKTERÝCH FUNKCÍ

V roce 2001 se sociálně demokratická vláda rozhodla řešit spory o vhodnosti aktivit poslanců a senátorů v podnikatelských subjektech se státní účastí tím, že předložila novelu zákona o střetu zájmů⁹. Při zachování možnosti účasti poslanců a senátorů v řídicích, dozorcích a kontrolních orgánech právnických osob, jejichž předmětem činnosti je podnikání a v nichž má většinovou majetkovou účast nebo většinový podíl na hlasovacích právech stát přímo nebo skrze Fond národního majetku, je zakázáno, aby poslanec a senátor za tuto činnost pobíral odměnu, včetně zpětné výplaty této odměny po zániku mandátu. Obdobně se to vztahuje i na orgány státních fondů a Českou konsolidační agenturu. Jde tedy o kompromisní přístup, který sice nezakazuje členství v příslušných orgánech, ale i znemožňuje přijímání odměn za tuto činnost. Předpokládá se, že poslanci a senátoři již nebudou motivováni k přijímání těchto postů. Faktem je, že finanční odměna byla jen jedna z motivací. Jinou významnou motivací je možnost rozhodovat v důležitých ekonomických otázkách, neboť většinová státní účast je zpravidla v hospodářsky významných subjektech.

Vládní návrh přímou novelou obchodního zákoníka řeší i odpovědnost poslanců a senátorů za škodu

⁸ § 11 ods. 4 zákona č. 238/1992 Sb., o střetu zájmů, § 45 ods. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, § 41 ods. 2 zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu.

⁹ Původní návrh schválen Poslaneckou sněmovnou 25. 10. 2001, po vrácení ze Senátu znovu schválen 18. 12. 2001. Tisk Poslanecké sněmovny 864 (původní vládní návrh) a 864/5 (vládní návrh ve znění přijatých pozměňovacích návrhů), 3. volební období. Jde o zákon č. 15/2002 Sb.

způsobenou při výkonu funkce v orgánech při nepřijímání odměny. Tato odpovědnost se ve svém rozsahu řídí vůči poslanci a senátorovi pracovními předpisy. Rozsah přesahující pracovní právní odpovědnost přechází na stát. Podle § 179 zákoníku práce č. 65/1965 Sb. je odpovědnost za zaviněnou škodu způsobenou z nedbalosti v rozsahu 4,5 násobku průměrného měsíčního výdělku, alespoň tak odkazuje na zákoník práce důvodová zpráva vládního návrhu zákona. Důvodová zpráva předpokládá, že tento průměrný měsíční výdělek bude počítán z platu poslance či senátora. Jde však o právně velmi problematické řešení. Zákoník práce stanoví, že odpovědnost se řídí rozsahem výdělku za práci konanou u zaměstnavatele, kterému byla škoda způsobena, ne z dalších výdělků u jiných zaměstnavatelů. Je tedy sporné, zda lze škodu ve vztahu k podnikatelskému subjektu u poslanců a senátorů, kteří od něj nebudou pobírat žádnou odměnu, vypočítat z jejich platu poslance či senátora, kterou dostávají od jiného subjektu (státu zastoupeného Kanceláří příslušné komory Parlamentu). Domnívám se, že to možné není, zvláště když to zákon výslovně nestanoví. Fakticky tedy nelze podle pracovních předpisů vyčíslit výši případné odpovědnosti v penězích. V plné míře přebírá odpovědnost státu. Navíc je odpovědnost členů kolektivních orgánů právnických osob odpovědností solidární, kdy poškozený může celou škodu žádat po kterémkoliv členovi příslušného orgánu. Je zcela jasné, že škodu budou poškození uplatňovat po poslancích a senátorech, za něž odpovídá stát, což je záruka úspěšné likvidity a vymahatelnosti nároku. To může mít znatelné, i když dopředu nevyčíslitelné dopady na státní rozpočet. Proto důvodová zpráva, která tvrdí že dopady na státní rozpočet nebudou, je znatelně mylná. Státu nezbude než v následných složitých a dlouhodobých sporech vymáhat podíl na uhrazené škodě na ostatních členech těchto orgánů. Poslanecká sněmovna však návrh zákona bez podstatných změn schválila.

Z výše uvedených důvodů Senát přistoupil k radikální změně návrhu zákona a podstatně jej přepracoval, když přijal čistší a jednodušší řešení spočívající v zákazu členství poslanců a senátorů v řídicích, dozorčích a kontrolních orgánech podnikajících právnických osob s většinovou majetkovou účastí státu přímo nebo skrze Fond národního majetku, nebo kde má stát většinový podíl na hlasovacích právech. Návrh zákona vrácený Senátem Poslanecké sněmovně s komplexním pozměňovacím návrhem¹⁰ tak odbourával veškeré složité problémy odpovědnosti poslanců a senátorů či státu za činnost v uvedených orgánech právnických osob. Poslanecká sněmovna však senátní verzi neschválila.

lila a setrvala nadpoloviční většinou všech poslanců na svém původním návrhu, který prezident podepsal.

STŘET ZÁJMŮ ČLENŮ ZASTUPITELSTEV ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY

Zvláštní úprava střetu zájmů je i pro členy zastupitelstev obcí a krajů.¹¹ Funkce člena zastupitelstva je slučitelná s funkcí člena Parlamentu. Je však neslučitelná s funkcí¹²

1. v případě obce:

- a) zaměstnance obce zařazeného do pověřeného obecního úřadu, zaměstnance kraje zařazeného do krajského úřadu, státního zaměstnance zařazeného do okresního nebo finančního úřadu, pokud se působnost těchto úřadů vztahuje na území příslušné obce a pokud vykonávají přímo státní správu vztahující se k působnosti obce nebo jde o funkci jmenovanou starostou, hejtmanem či radou,
- b) vykonávanou zaměstnancem obce (města) zařazeným do obecního úřadu na území příslušné obce nebo města, včetně všech městských částí a v případě člena zastupitelstva městské části i se zaměstnancem zařazeným do magistrátu města.

2. v případě kraje:

- a) vzniklou jmenováním vykonávanou na orgánu státní správy s alespoň částečnou územní působností pro daný kraj,
- b) vykonávanou zaměstnancem kraje zařazeným do krajského úřadu příslušného kraje a zaměstnancem obce zařazeným do obecního úřadu na území příslušného kraje,
- c) statutárního zástupce právnické osoby zřízené nebo založené krajem, anebo v níž má kraj majetkovou účast.

Pokud jsou u zastupitele skutečnosti nasvědčující tomu, že jeho podíl na projednávání a rozhodování určité záležitosti v orgánech obce či kraje může znamenat výhodu nebo škodu pro něj samotného, osobu blízkou nebo pro osobu, kterou zastupuje na základě zákona nebo plné moci, je povinen sdělit tuto skutečnost před zahájením jednání orgánu obce či kraje projednávajícího danou záležitost. O tom, zda existu-

¹⁰ Usnesení Senátu č. 224 z 4. 12. 2001, tisk Poslanecké sněmovny 864/6, 3. volební období.

¹¹ § 83 ods. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, § 34 ods. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

¹² § 5 ods. 2 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích, § 5 ods. 2 a 3 zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

je důvod pro vyloučení z projednávání a rozhodování záležitosti, rozhoduje tento orgán. Je zcela správné uložit povinnost oznámit možnou podjatost v projednávané věci, je však nanejvýš sporné, zda orgán může většinovým hlasováním rozhodovat o zbavení možnosti účastnit se projednávání a rozhodování v dané věci. Takovéto oprávnění kolektivního orgánu je zneužitelné, a to zvláště v případě zastupitelstva, což je orgán primárně politický, složený ze soupeřících, často nepřátelských stran. Může se stát, že většina v zastupitelstvu na základě tvrzené podjatosti bude zbavovat členy politické menšiny podílu na rozhodování o správě obce či kraje. Uvedené pravidlo v obyčejném zákoně je velmi sporné z hlediska ústavního pořádku, který zabezpečuje právo na výkon veřejných funkcí a garantuje i právo občanům a jim zvoleným zástupcům podílet se na správě veřejných věcí.¹³ Zastupitel má mandát na základě rozhodnutí voličů, a to mandát reprezentativní. V žádném případě není odpovědný svým kolegům v zastupitelstvu, mandát zastupitele vykonává podle vlastního uvážení a výkon mandátu by neměl být v zajetí většinového hlasování orgánu, jehož je členem. Podle našeho názoru nelze zbavit člena zastupitelstva práva rozhodovat na zasedání zastupitelstva jinak než tím, že bude zbaven mandátu ze zákonných důvodů zákonem stanoveným postupem. Bránění hlasování v zastupitelstvu řádně zvolenému členu je neústavní. Při extenzivním výkladu by se dané ustanovení mohlo vztahovat na všechny zastupitele, které zastupitelstvo volí do určité funkce (kandidáti na starostu, místostarostu či radního). Takovýto výklad však praxe neuplatňuje a je jej nutné odmítnout, neboť v případě, že většina členů kandiduje, stane se zastupitelstvo neusnášenischopné. Člen zastupitelstva může při volbách volit i sám sebe.¹⁴

STRANICKÁ PRAVIDLA

Pro doplnění lze uvést, že střet zájmů u poslanců a senátorů se pokusila řešit svým politickým rozhodnutím sociálně demokratická strana (ČSSD). Její Ústřední výkonný výbor (ÚVV) usnesením z 2. 12. 2000 uložil sociálně demokratickým poslancům a senátorům opustit představenstva a dozorčí orgány obchodních společností. Následně splnění této povinnosti bylo vymáháno pod pohrůzkou nezařazení

na kandidátky ve volbách 2002.¹⁵ Jde o přísnější formu než u vládního návrhu vůči obchodním společnostem, nijak se však netýká účasti v orgánech družstev a státních fondů. Návrh byl navržen nečekaně členem Ústředního výkonného výboru Jánem Trgňou z Kladna a trpí značnými nejasnostmi. Z hlediska předneseného odůvodnění i následného jednání na Předsednictvu ČSSD byl tento návrh zaměřen vůči obchodním společností se státní účastí, nikoliv vůči jiným a už vůbec ne vůči správě vlastního majetku (účasť v orgánu společnosti s majetkovou účastí poslance či senátora). Výslovně však schválený text usnesení takového užší určení na společnosti s účastí státu neobsahuje. Na druhé straně návrh nepokrývá účast v jiných státních subjektech, které mohou výrazně ovlivňovat podnikatelské prostředí (státní fondy).

Z tohoto důvodu přijala na návrh svého místopředsedy Zdeňka Koudelky z Brna Ústřední kontrolní komise ČSSD výklad tohoto usnesení¹⁶: „*Usnesení ÚVV ČSSD č. 7 z 2. 12. 2000 se vztahuje na právnické osoby, které jsou zřízeny jako obchodní společnosti s účastí státu podle obchodního zákoníku, jež jsou zřízeny za účelem podnikání a které aktivně vykonávají podnikatelskou činnost jako svou hlavní činnost. Poslanci a senátoři mohou být členy orgánů právnických osob, v nichž nemá majetkovou účast stát, pokud to jsou subjekty, které nejsou zřízeny za účelem podnikání, nebo, kde podnikání slouží jen k uspokojení hlavního cíle mimo podnikatelskou činnost (např. činnost sportovní, charitativní, vzdělávací) nebo pokud jde o správu vlastního majetku poslance či senátora.*“ S odůvodněním, že usnesení ÚVV o neslučitelnosti funkcí v obchodních společnostech bylo přijato bez předchozí přípravy a vyvolávalo výkladové spory. Výklad odstraňuje tyto spory bez toho, aby věc byla znovu předkládána ÚVV. Vychází se z toho, že není vhodné členství poslanců a senátorů v obchodních společnostech se státní účastí. Tento princip se plně zachovává. Je však umožněno členství v orgánech právnických osob – byť i formálně zřízených jako obchodní společnosti bez účasti státu, pokud jejich hlavním cílem je nepodnikatelská činnost. Jako obchodní společnosti jsou často zřízeny sportovní kluby, vzdělávací či jiné obdobné subjekty. Umožněna je i správa vlastního majetku, např. v případě užívání bytu v rámci domu vlastněného obchodní společností apod.

¹³ Čl. 21 ods. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod uvozené ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., republikace pod č. 2/1993 Sb.

¹⁴ Vhodnost opačného postupu prosazuje Jana Hamplová: *Novela a zastupitelstvo*, Moderní obec 8/2000, s. 21.

¹⁵ Bod č. 7 usnesení Ústředního výkonného výboru dne 2. 12. 2000. Usnesení mělo být spínáno do 30. Sjezdu ČSSD, tedy do 6. 4. 2001. Tuto výzvu zopakoval Ústřední výkonný výbor na svém zasedání dne 28. 4. a 30. 6. 2001 vůči těm, kteří ještě uvedené posty zastávali s výstrahou, že jinak by měly k této skutečnosti přihlídnout stranické organizace při nominacích na kandidátky do voleb v roce 2002.

¹⁶ Usnesení č. 3/1/3 Ústřední kontrolní komise ČSSD z 8. 12. 2001.